

Delrapport 1/2002

Hälso- och sjukvårdsberedning Nord

Hälso- och sjukvårdsberedningarna ska inom sina geografiska områden öka kunskapen om medborgarnas tillgång till och behov av hälso- och sjukvård. Beredningarna ska även verka för att utveckla kontakter mellan medborgare och förtroendevalda samt söka samverka med länets kommuner.

Sammanfattning

År 2002 - psykisk ohälsa

Under 2002 arbetar samtliga beredningar med psykisk ohälsa. Hälso- och sjukvårdsberedningarna har fokus på grupper utan medicinsk diagnos och beredning Nord har valt att i första hand koncentrera sig på barn- och ungdom. Kommunernas aktörer är viktiga för att ge beredningarna en helhetsbild av området.

Området psykisk ohälsa är omfattande och svårt. Beredningen beslutade därför att till en början koncentrera sig på att möta företrädare för målgrupperna. Företrädarna ska arbeta så nära medborgarna som möjligt för att ge en tydlig bild av området.

Beredningen har hittills besökt Pajala och Kiruna kommuner. Besök i Jokkmokk och Gällivare är inplanerade i april/maj.

Beredningen har arbetat efter följande frågeställningar:

- De främsta orsakerna till psykisk ohälsa.
- Stöd till personer som visar tecken på psykisk ohälsa.
- Åtgärder för att förebygga och motverka psykisk ohälsa, samt för att främja psykisk hälsa.
- Den framtida utvecklingen av den psykiska ohälsan.

Delrapporten beskriver endast hittills genomförda aktiviteter samt kommentarer kring de fyra punkterna ovan. De frågor som beredningen anser viktiga att belysa kommer att redovisas i verksamhetsrapporten i september.

Genomförda aktiviteter

Kommunbesök i Pajala

Beredningen träffade representanter från primärvården, tandvården, skolhälsovården, individ- och familjeomsorgen, hälsorådet, fritidsgården samt föräldraföreningar.

Utbud och aktiviteter för att minska, motverka samt förebygga psykisk ohälsa

Individ- och familjeomsorgen

Individ- och familjeomsorgen ger råd och stöd inom missbruksvården, i aktivering av psykiskt funktionshindrade, i familjerättsfrågor för barn och ungdom samt familjerådgivning. Utgångspunkten är att hjälpa barnen i upp-

3 APRIL 2002

växtmiljön samt att arbeta förebyggande med föräldrar och andra myndigheter. Föräldra- och pappagrupper träffas och diskuterar föräldrarollen.

Ungdomscaféet Puls

Ett projekt med uppgift att aktivera föreningslösa ungdomar resulterade i ungdomscaféet Puls. Caféet fungerar som mötesplats och utgångspunkt för många ungdomar, anordnar drogfria discon, har temakvällar m fl aktiviteter.

Samverkansprojektet DUV

Samverkansgruppen DUV (Droger Ungdomar-Vuxna) arbetar med att förebygga drogmissbruk. I gruppen ingår representanter för polisen, socialnämnden, barn- och utbildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, landstinget och föräldraföreningen. Landstingets roll i projektet är bl a i frågor om medicinsk hjälp vid missbruk, samt att via distriktssköterskor och mödravårdcentralen informera om alkoholens skadeverkningar.

Kommunbesök i Kiruna

Beredningen träffade representanter från primärvården, tandvården, ungdomsmottagningen, individ- och familjeomsorgen, stödteamet, hälsorådet, polisen, Alternativet, ungdomsmottagningen.

Utbud och aktiviteter för att minska, motverka samt förebygga psykisk ohälsa

Primärvården

Primärvården i Kiruna har två kuratorer anställda. En kurator har länge ingått i grundbemanningen och ytterligare en kurator anställdes sommaren 2001.

Ungdomsmottagningen

Ungdomsmottagningen är öppen för alla upp till 23 års ålder. Ungefär 10 % av dem som kommer till mottagningen är killar. Tjejer söker mest för preventivmedel.

Individ- och familjeomsorgen

Familjeenheten arbetar med barn- och ungdomsfrågor. Oavsett vem som kontaktar familjeenheten är det första steget alltid kontakt med familjen. Resultatet blir oftast bäst när föräldrar, anhöriga och myndigheten samarbetar. Det räcker ofta med några samtal med familjen. Vid allvarigare problem krävs dock andra stödåtgärder, t ex att förmedla kontaktperson eller stödfamilj, familjerådslag, nätverksmöten, mm.

Alternativet

Alternativet är ett samverkansprojekt mellan skolan, socialförvaltningen samt kultur- och fritidsförvaltningen med syfte att förebygga drogproblem hos ungdomar. Projektet finansieras med ca 100 000 kronor årligen per förvaltning. Pengarna går bl a till drogfria arrangemang, t ex diskotek under betygsvakor, i syfte att skjuta upp alkoholdebuten hos ungdomar. Styrelsen består av ungdomar samt tjänstemän från aktuella förvaltningar.

Nattvandrarerna

Nattvandrarerna är en ideell, rikstäckande förening. I Kiruna har föreningen 25 aktiva medlemmar som genom att finnas ute under kvällar och nätter bidrar till att förebygga våld, skadegörelse och drogmissbruk. Nattvandrarerna ger

FEL! OKÄNT VÄXELARGUMENT.

stöd och hjälp, samt fungerar som förebilder för ungdomar med bristande vuxenkontakt.

Beredningens kommentarer

Orsaker till psykisk ohälsa

Den allmänna uppfattningen i båda kommunerna är att den psykiska ohälsan ökar. Det är många faktorer som samverkar, men viktiga faktorer till psykiska ohälsa hos barn och ungdom finns att hitta i familjen - separationer, arbetslöshet, bristande nätverk, svåra hemförhållanden, samt problem i föräldrarollen.

Andra faktorer anser man vara stress p g a ökade krav från skolan, kroppsfixering, ensamhet, kränkande behandling samt att barn inte tillåts vara barn.

I Kiruna anser man att den psykiska ohälsan yttrar sig genom ökat och tyngre missbruk i allt lägre åldrar.

Tecken på psykiska ohälsa uppmärksammade av primärvård och tandvård

På vårdcentralen i Kiruna möter man allt fler utbrända föräldrar och många ledsna, trötta och oroliga människor. Många uttrycker oro för sina barn. En uppfattning är att personer med psykisk ohälsa uteblir ofta från tandläkarbesök vilket medför att dessa personer har mycket karies. Förstörd tandemalj kan vara tecken på ätstörning.

Förebygga/motverka psykisk ohälsa

I båda kommunerna anser man att mvc/bvc har en viktig roll i att förebygga psykisk ohälsa och förhindra att barn hamnar i behov av psykiatrisk vård. Bvc möter *alla* barn och har goda möjligheter till att tidigt upptäcka barn i riskzonen. Föräldrautbildningar för att stärka föräldrarollen, familjecentraler med personal från förskola, mödravård, m fl är exempel på bra förebyggande verksamhet, anser man i Pajala och Kiruna.

Samverkan

Samverkan landsting-kommun

Under kommunbesöken hävdade deltagarna att samverkan mellan landstinget och kommun är en av de viktigaste faktorerna inom området psykisk ohälsa. Alla aktörer har en del i ansvaret, därför är samverkan absolut nödvändig. Samverkan efterlyses på många områden, och där den finns tycker man att den bör förbättras.

Samverkan mellan kommunerna och BUP i Gällivare

I Pajala anser man att samverkan med BUP kan förbättras, medan man i Kiruna tycker att samverkan fungerar bra.